Земља са системском грешком

Пише: Милорад Додик
понедељак, 27 октобар 2008 20:51

Политика, 26.10.08.

Повишена политичка температура у Босни и Херцеговини не зависи од периодичних догађаја као што су избори. Она је последица системске грешке, односно различитих концепција унутрашњег уређења земље. Много је оних који сматрају да је дошло време да победи њихов концепт унитарне и централизоване БиХ, што није ништа друго до идеализовање једне од опција које су биле и у суштини рата. Они, а реч је о бошњачким политичарима, ратни циљ покушавају да остваре кроз причу о разним реформама и јачању европског капацитета БиХ.

Овако је премијер Републике Српске Милорад Додик одговорио на наше питање због чега се нису остварила очекивања оних који су веровали да ће после локалних избора политичка клима у БиХ бити много мирнија.

Осим ове, које су политичке концепције изражене у БиХ?

Једна се залаже за рашчишћавање укупних односа у БиХ, а друга, коју заступам и ја, захтева да се поштује Дејтонски споразум онакав какав је потписан, а не разни „духови Дејтона" на основу којих је у ранијем периоду мењан изворни садржај овог међународног документа. Додамо ли овоме да има и других виђења унутрашњег уређења БиХ, онда је очигледно да је она трајно дефектна земља. Она је, дакле, подељена земља и до сада није успела да нађе заједнички именилац ни за једну ствар која би у њој окупила сва три народа. Овде су једина константа странци који покушавају да од БиХ направе нешто што њима одговара. А на шта то личи најбоље се види из изјаве немачког посланика у Парламентарној скупштини Савета Европе Дорис Пак да је БиХ сјајно замишљена, али не функционише.

Која је од њих најпогубнија по БиХ?

Мој утисак је да је највећа опасност концепција политичког ислама коју креирају Исламска заједница у БиХ и њен поглавар реис-ул-улема Мустафа Церић. Таква БиХ би брзо постала проблем западне Европе, какав су већ постале државе у којима је ислам доминантна идеологија и где политика има карактер политичког ислама. То значи да се у исламским круговима одређује концепција, а политичке структуре је спроводе у живот. Церић не жели да се у оваквом деловању ограничи само на БиХ него и регион, па чак и Европу нудећи јој концепт „европског ислама". То показује колико је ова идеологија експанзивна. У таквој, да кажем босанској, држави, Срби би били трајно угњетавани.

Срећом, ствари у БиХ не зависе од једног човека, ма ко он био, и не зависе само од једног народа.

Да ли би, као што се спекулише, Ваше смењивање и смењивање члана Председништва БиХ Хариса Силајџића ишта променило у БиХ?

Причу да ће овде потећи мед и млеко чим странци, који наводно имају одговоре на сва питања, смене неколико политичара који мисле својом главом, уместо њиховим, слушали смо и раније. Она, наравно, није тачна. Да је тачна, масовним сменама, углавном српских политичара, све би, још пре неколико година, било решено. Ипак, све принудне мере за којима су посезали странци – од смена до наметања закона и измена устава – нису елиминисале подељеност босанскохерцеговачког друштва, тако да мени БиХ и сада личи на сателит који је без унутрашњих навигационих уређаја лансиран у свемир.

Слажете ли се с тезом да БиХ није суверена и слободна земља?

Наравно. Вербални деликт у комунистичкој Југославији био је предшколска установа у поређењу са оним што се дешава у БиХ. Кад било ко од политичара каже нешто што није по вољи међународним званичницима, одмах се излаже ризику да буде смењен и потпуно уклоњен из јавног живота. И све то без права жалбе и вођења било каквог поступка против одлуке високог представника. Ни то није оно најгоре што их може снаћи. Неки су, због тога што су мислили својом главом, завршили у притвору и на суду. Таква судбина снашла је Мирка Шаровића, Младена Иванића, Драгана Човића... Дакле, БиХ, није политички независна држава. Она је зависна од страних органа и институција који доносе кључне одлуке. Истовремено, у Тужилаштву и Суду БиХ, као и Уставном суду БиХ, раде странци. Може ли се уопште говорити о суверенитету, независности и слободи такве земље!?

Како се и којим средствима у таквим условима борити за заштиту дејтонске позиције Републике Српске?

У политичкој борби за очување статуса Републике Српске користићемо сва дозвољена политичка, законска и демократска средства. Република Српска неће више дозволити да буде потцењена и понижена у БиХ. Она је данас свесна себе, свог демократског капацитета и својих могућности. Ми смо за стриктно поштовање изворног Дејтонског споразума и немамо ништа против БиХ која ће уважити дејтонску федерално-конфедералну позицију Републике Српске. Наша политика је да на заједничке органе БиХ можемо пренети неку надлежност само под условом да Република Српска има користи од тога. Такође, тражимо да се преиспитају ефекти до сада, на разне начине, пренесених надлежности. Оно што се покаже као обострано корисно то нека и остане, а оно за шта се утврди да је промашај нека се врати ентитетима.

Због чега су се страни и бошњачки званичници обрушили на Вас због помињања референдума као начина на који грађани Републике Српске треба да се изјасне о њеном статусу?

Они или нису разумели или намерно неће да схвате оно што ми упорно понављамо: могући референдум није наша акција срачуната за растурање БиХ, него наша реакција ако било ко покуша да једнострано укине Републику Српску или уруши статус који она има по Дејтонском споразуму. У једној од те две варијанте, референдум сматрамо потпуно дозвољеним демократским одговором на насртаје било које врсте на Републику Српску. Ми се никада нећемо одрећи права да одлучујемо о себи. Ми то право морамо неговати као нашу могућност да дамо одговор на тешка политичка питања. Због тога било какав авантуризам с референдумом не долази у обзир. Ми за сада имамо довољно капацитета да одбранимо своју федерално-конфедералну позицију у БиХ. Ово је уједно и мој одговор онима у Републици Српској који ово питање не разумеју и који би га, да су на власти, злоупотребили и неповратно упропастили.

Зашто се у написима о БиХ редовно изоставља да је Република Српска по висини страних улагања и другим економским параметрима испред Федерације БиХ?

У светским медијима је и даље присутан раније установљени клише извештавања о БиХ. Да није, свет би знао да је од укупних страних улагања више од 50 одсто пласирано у Републику Српску. Такође, од пет највећих страних инвестиција четири су у Републици Српској. Некима је, вероватно, непријатно да признају те чињенице, јер су у првим послератним годинама у Федерацију БиХ уложена далеко већа средства него у Републику Српску. Донације дате Федерацији углавном су отишле у јавну потрошњу, која је сада њена рак рана. С друге стране, ми смо нашли унутрашњу снагу и изградили своју структуру и страни инвеститори су препознали да смо погодно тло за њихова улагања.

Ричард Холбрук и Педи Ешдаун недавно су поновили ранију тезу да Ваше деловање на, према њиховој оцени, разбијању БиХ подстиче Русија и њени петродолари. Има ли истине у томе?

Нема. Холбрук и Ешдаун су прошлост која ме не интересује. Садржај њиховог писма показује да они неће да прихвате чињеницу да је БиХ онаква какву су стварали у кризи. Ово се посебно односи на Ешдауна, који је као високи представник масовно смењивао људе, наметао законе, измишљао реформе... Оно што је он учинио за три године своје диктатуре битно је утицало да БиХ дође у садашњу кризу. Он, наравно, неће да то призна, јер неће да буде неуспешан, што у ствари јесте, јер он је урушио све институције БиХ и ставио јој омчу око врата. Да би његов погубни учинак био прикривен, он се заједно с Холбруком прихватио опробаног рецепта: када желиш да Западу некога прикажеш у негативном светлу, тада га стави у крило Русије. И онда је лако русофобичним западњацима доказати да је то главна опасност за њих и њихове интересе. Осим руског капитала, који се овде показао као врло коректан, у Републику Српску улажу и фирме из Србије, Аустрије, Немачке, Словеније, Хрватске... Недавно смо потписали протокол о сарадњи са америчком компанијом „Џенерал илектрик”. Значи, отворени смо за све добре инвеститоре, без обзира на то одакле долазе.

У сенци крупних политичких тема остао је податак да је Ваш Савез независних социјалдемократа на локалним изборима, поготово у општинама на истоку Републике

Српске, добио много бошњачких гласова. Како то објашњавате?

Солидан број Бошњака је схватио да њихова позиција у Републици Српској зависи од тога колико ће се одмаћи од разних употреба или злоупотреба из Сарајева. Бошњаци у Републици Српској морају да се етаблирају као јасан фактор политичког живота, а не да буду трансмисија неких идеја из Сарајева које немају везе с реалном позицијом бошњачког народа у овом делу БиХ. Резултати избора показују да је део Бошњака ово разумео и окренуо се борби за свој животни интерес. Ми људима, без обзира на націју и веру, помажемо да реше своје животне проблеме. То се види како у Сребреници, тако и у Козлуку код Зворника, Рогатици и другим местима где су се вратиле избеглице.

Какве су опасности садржане у претераном утицају странаца на решавање свих битних питања у БиХ?

Босна и Херцеговина није изоловано острво и она не може да буде мимо утицаја страних фактора. Али, тај утицај се мора свести у нормалне оквире, а не да она буде земља у којој практично странци одлучују о свим кључним питањима, од унутрашњег уређења до одлучивања у Уставном суду. Једном ће неко у том демократском свету морати да каже да су и они у БиХ кршили људска права јер су забранили право на политички став и мишљење, суспендовали политичке институције једне земље, доносили одлуке на које се није могло жалити... Ако се присетимо да је један од узрока пропасти бивше Југославије било постојање бројних табу-тема, онда би то могло бити погубно и по БиХ. Јер, једном ће доћи час у којем ће сви хтети да одједном кажу оно што имају рећи, а БиХ неће бити способна да то прихвати. То је оно што смо већ видели уочи и током пропасти СФРЈ и то је оно што ме брине.

Видите ли светло на крају босанскохерцеговачког политичког тунела?

Једини начин је да странци, односно представници међународне заједнице, више делују саветодавно; да се одрекну своје наредбодавне или арбитрарне улоге. У том случају, представници сва три народа би знали да њихов посао неће завршити нико осим њих. Такође, ниједан народ не би могао да рачуна да ће страни фактор дувати у једро његовог политичког чамца. У таквим условима, домаће политичке елите би морале да пристану на реалан, до краја отворен разговор о свим питањима која одређују судбину БиХ и њена три народа.

Проблем је у томе што се једном делу добро плаћених странаца, а неки од њих су се у БиХ и оженили, не иде одавде. Њихова позиција је, заиста, лагодна. Они добро живе, управљају свим сегментима живота и никоме у БиХ не одговарају за свој рад, јер их народ није бирао.

Српски народ је на историјској проби у свим државама насталим на подручју некадашње Југославије. Како одолети тим искушењима?

Данас нам више него икад раније треба јединствен политички одговор на сва отворена питања и на свим местима где се Срби налазе, односно на простору бивше Југославије.

Срби су највећи страдалници прошлог рата. Национално и државно су разбијени, привредно уништени, морално и културолошки посрнули. И у том смислу наглашавам да Република Српска, као део БиХ, жели да буде део мировног решења на постјугословенском простору.

Боро Марић
[објављено: 26/10/2008]